

PERSONA (838) *sb f*

persona (838), [**parsona**].

e oraz a jasne; -on- (57), -ón- (2); -on- : -ón- *BiałKat* (9:2); parsona z tekstu nie oznaczającego pochyleń.

sg *N* persona (88). ◇ *G* osoby (95), [**personiej**]. ◇ *D* osobie (15). ◇ *A* osobę (70) [*w tym*: -ą (1)]. ◇ *I* osobą (42). ◇ *L* osobie (67). ◇ *pl N* osoby (124). ◇ *G* person (135); -on (11), -ón (3), -(o)n (121); -on : -ón *SarnStat* (6:3). ◇ *D* osobom (12), personom (3) *KochFr*, *LatHar*, *WujNT*, ~ -om (1), -(o)m (2). ◇ *A* osoby (65). ◇ *I* osobami (25); -ami (23), -ami (1) *Mącz*, -(a)mi (1). ◇ *L* osobach (88); -ach (70), -ach (13), -(a)ch (5); -ach *MurzNT*, *SarnUzn*, *WujJud* (2); -ach : -ach *RejPos* (1:7), *KuczbKat* (3:1), *SkarŻyw* (1:1). ◇ *du N* (*cum nm*) osobie (3) *SarnUzn* E6, E6v, *SarnStat* 599. ◇ *A* (*cum nm*) osobie (3) *GroicPorz* ff2v, *SkarJedn* 305, 315. ◇ *I* (*cum nm*) osoboma (1) *Mącz* 97b. ◇ (*lat.*) *Abl* sg persona (2).

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde XVI – XVII w.*

1. Jednostka ludzka, pojedynczy człowiek, osoba; ktoś; persona *Mymer*¹, *BartBydg*, *HistAl*, *Vulg*, *Mącz*, *Modrz*, *Calep*, *JanStat*, *Cn* [*persona – osoba Mymer*¹, *Mącz* 293b, *Calep*, *Cn*; – osobna persona *BartBydg* 112; *pacifica persona – spokojny człowiek Mącz* 293b; *człowiek – persona Cn*] (363) : *Iakom* ya nyepzyszetl sze dwyemadzyszama person szobyte nyerownyemy yszechtermy szobyte rownemy nyeposzalem szytha na roly marczyzna *ZapWar* 1509 nr 2051; *PatKaz III* 152, 153; *FalZioł V* 52; *LibLeg* 11/107v; *SeklWyzn* b3v, c3; *LibMal* 1545/94, 1546/111; *SeklKat* K3; *RejKup* g3; *MurzNT* 1 marg, 46; á obáčmy yáki yeft Itan dzyecyęcy/ á co zá perfoná yeft dzyecyę przed pánem Bogyem. *GliczKsiąż* D7, N5, N6; *LubPs* S5; Bo fye niewiádomościá żaden niewymowi/ oprócz pewnych Perfon w práwie opifánych/ iáko fá niewiáfty/ dzieci/ szaleni/ rc. *GroicPorz* C2; *Kthory* pozew [...] bywa póspolicie ná Perfonę zbieglá/ kthora niema mięszkánia swego *GroicPorz* n3v; *SZperunk* álbo *Areft* ieft *Zapowiedź* Perfony álbo dobr iey/ wczynioná przez flugę wrzędowego *GroicPorz* dd3v; Perfony záfye nie ośiádłe/ lekkie/ iáko fá gracze/ kofterowie/ pijánice/ márnotracy/ [...] máią być *Areftowane GroicPorz* dd4; *Pień Tu* rozumiey/ tę Perfonę od kthorey krewni pózli. *GroicPorz* ffv; *Ciotká/ ieft Oycowá* álbo *Mátczyná* šioftrá. *Acz ty* obiedwie Perfonie iednym Polškim flowem *Ciotká* zowá/ ale [...] *GroicPorz* ff2v; poki perfon ná doł y wzgorę idących sftawa/ poty pobocznie Perfony bywáią wyláczzone [*ze spadku*] wedle *Práwá*. *GroicPorz* ff4v, Cv, a2v, a3, b [2 r.], e2 (80); *Leop Eccli* 20/24, 35/15, 42 arg, 11; *UstPraw* C, I4v; ábowiem iedná perfoná nie może ták wiele obáčzyć iáko kilka ich *BielKron* 116, 11v, 32, 105, 151v, 175v (10); *GrzegRóżn* H3; *Duellum*, *Woyná/ bitwá* miedzi [...] dwiemá perfonomá/ yako gdy rycérze na hárc wyweždzą. *Mącz* 97b, 35b, 50b, 143a, 176c, 275c; *SarnUzn* E7v, E8v; *Daycie* co ieft *Boże Bogu/ á co ieft Cefárłkie Cefarzowi*. *A tákież y káždey* namnieyłzey perfonie co należy ná olobę iey. *RejPos* 46v, 46v; *GrzegŚm* 51; *BielSpr* 6, 38; *ModrzBaz* 84v; *CzechEp* 144; *Niechay kártá* wyftępom/ nie perfonom/ iáie *KochFr* 54; *ReszHoz* 127; *BielSjem* 12, 16; *iż mię pátrzyć* nie możelz z ośiádłości ziemłkiey/ bo iey nie mam/ ále pátrż mie *de persona* w moiem náležnem duchownem práwie. *GórnRozm* G3; *Calep* 790b, 791a; *LatHar* 322, 323; *Iefus* imię ieft włafne perfony/ á *Chriftus* imię wrzędu ábo dołtoieńftwá. *WujNT* 3, 23, 31, 208, 354, 594 marg (11); *fądowi* Duchownému fá poddáné kauzy *Iurifpatronatus* [...]: tákże téz

Rozwody/ y wiána między rozwiedzionými perfonámi. *SarnStat* 215; áby tym związkim nie tylko dwie perfonie, które w małżeństwo wstępuią, w przyiaźń íe złączyły, ále téż przyaściele przyaścieoły oboiéy ítrony *SarnStat* 599; Ile íest perfon íedná po drugiéy, tyle ítopniów [*pokrewieństwa*] liczyć *SarnStat* 600, 147, 148, 215, 411, 456 (38); Bo íedney perfony vbior/ mogłby czáfem kilká ízpítalów przyodziać. *PowodPr* 70, 49; *SkarKaz* 549b; [*Mądry*] zá wielkością perfon y liczbą więtszą nie idzie/ gdy prawdy nie widzi. *SkarKazSej* 661b, 661b [2 r.].

persona czyja [= *kto*; w tym: *G sb i pron* (14), *pron poss* (4), *ai poss* (1)] (19): *BierEz* R; *PatKaz* I 8; *SeklKat* T3; íe ílize íe chcecie wefelić z mocnoći perfon wáfzych *HistAl* D7v; *MurzHist* R3v; Przekłethwo ná złe niewierne żydy/ íż oni wzgárdzili perfonę Páná Kríftułowę *LubPs* Z marg; LÍnia profta/ kthorą w tym Drzewie Krewnoći widzífz/ poczáfwszy od wierzchu od Perfony Práprádzíádá/ áż ná doł do Perfony Prápráwneká [!]. Thá íye ná dwoię dzíeli. *GroicPorz* ffv, 14v, q4v, t2v; *BibRadz* I 3b marg; *Mącz* 169b; oprócz tych óob ktorzy krzczą/ potrzeba téż byío wípomnieć perfonę tego ktorý íe krzći *KuczKat* 125; *ModrzBaz* 86; *SarnStat* 1265; *PowodPr* 69; [Nie íiej zá złe, panku mój, zem íię tak przywítáł, Parsonęc twą dawno znam, przezwiskam nie pytał. *DramStp* IV 488]. Cf »pod personą«.

W połączeniu z przymiotnikiem od rzeczownika osobowego = człowiek będący tym, co oznacza rzeczownik osobowy (13): (*nagł*) O Powodney Perfonie. (-) POwodem názywáią thę Perfonę/ kthora przed Sáfem záluie ná kogo *GroicPorz* fv, f3, nn2 [2 r.]; Ktorzy do perfony kápłáńskíey ábfolucyą mocno przywíazáli/ y wíarę zbáwienną odpufzczenia grzechów [...] tym ípóobem gáfzą y zágubiáią. *WujJudConf* 82v; *PowodPr* 45. Cf »persona krolewska«, »persona ludzka«.

W połączeniach szeregowych (7): Yako íą róne perfony/ ítány/ íprawy/ wrzedy/ y kupie miedzy ludzmy/ tak ze tez íeft rozmayte kradzieítwo miedzy niemy. *SeklKat* L2; *RejKupSekl* á6v; *KwiatKsiqz* Q; *Mącz* 371b; *RejPosRozpr* c3; *WujNT* 8; wízyftkié lífty y przywíleie/ [...] ták póspólité wízéy korony/ [...] íáko y z óobná wízem ítanóm/ y perfonám/ y miewfcóm póspólicie y z óobná [...] wydáné: [...] vmocnieć vmýslilífy. *SarnStat* 12.

W porównaniu (1): w ktorey [*duszy*] widziemy trzy rzeczy z rozeznániem/ rozum/ pámíeć/ y wolą/ íákoby trzy perfony *SarnUzn* B6.

W charakterystycznych połączeniach: *persona* Bogu oddana (poślubiona) (4), dobra, dostatnia, gładka, istna, lekka, loźna, młoda, w modlitwie ustawiczna, mowiąca, naboźna (3), namniejsza, nieopatrzna, niewinna (2), pełna okrutności, poważna (2), rozpustna, rozumiejąca, stara (2), uboga (2), urodziwa, wielka (nawiętsza) (2), wychwalona, zacna, zła, znaczna, znamienita, żywiąca; *persona* Boga, chłopka, dłużnika, faryzeusza, ku gospodarstwu (ku ozdobie dworu) należąca (2), grodowi należąca, grzesznych, Kaina (Kaimowa) (2), kapłáńska, katolicka (2), (Pana) Krystusowa (3), ludu wybranego (wiernego) (3), męczenników, od męki [= tortur] wolna (3), w niewolą pobrana, (starych, starego zakonu) ócców (3), odporna (2), (nie)osiadła (3), Pana Jezusa (3), Panny Maryjej, pisarza, podsędka, pozwana (3), prawem przekonana, prokurata, do sądu przychodząca, sędziego (3), ślachecka, świadka, na urządzie będąca, wiernych krześcíanów, woźnego, wszelkiego człowieka, zbiegła; *persony* sobie (nie)rowne (2); chwałá *persony*, dobra, gwałcenie, imię własne, imowanie, kondycyja (2), krzywda, mocność (2), oszukanie, rozność, stan (2), szczęście, świadectwo, ubior, wezwanie wedle prawa, wielkość

(wiele) (3), więzienie (2), wolność, zapowiedź, zasiędnienie; *persony bać się; personom łajać; personę fantować, imować, na kapłaństwo poświęcać, lżyć, oszukać, poz(y)wać (3), uczcić (2), wołać do prawa, wzgardzić (wzgardzać) (2), wziąć do więzienia; wziąć na się [czyją] personę; o personę dbać; gardzić personą, z personą gadać (rozmawiać) (2), przyść; [o stopniach pokrewności i powiązaniach rodzinnych:] persony(-a) na doł idące (pochodzące) (4), poboczni(i)e (5), na prostej linii, (nie)rowne w stopniach (2), rozwiedziona (przez rozwód rozdzielone) (3), sobie krewne (krewnością spojone) (3), spolnego pnia, ślubem obwiązane, wzgorę idące (idę) (4); *persona prapradziada, praprawnęka, rodziców; linija, rząd person; powinowactwo jednej persony ku drugiej.**

Zwroty: »brakować personami; nie masz braku w personach, person; nie jest brak nad personą; brakowanie person« [szyk zmienny] (8;4:1;1;1): *LubPs A2; Nie będziecie brakovać Personami ná Sądzie/ ták máłego będziecie słuchác iáko y wielkiego. GroicPorz pp2, tv, pp2; KrowObr 48v, 201; BielKron [84²]; RejAp Ff2v; Y chciał tu ten wżechmogący Pan okázác/ iáko v niego w perfonach żadnego bráku nie máfz. RejPos 58v, 243 marg [2 r.], 243v [2 r.], 255v; SkarŻyw 311, 544; SkarKaz 2a.*

»nie patrzyć (a. patrzeć) na persony, person« = *non respicere personom Vulg* [szyk zmienny] (4:2): *OpecŻyw 75; RejWiz 157 marg, Dd; Leop Matth 22/16; iż [Pan] nie páthrza ná perfony żadne/ ná zacznóści żadne/ iedno pátrza ferczá wiernego RejPos 244v, 56v marg.*

Wyrażenia: »*persona duchowna*« = *spiritualis persona JanStat* [szyk 5:1] (6): *ComCrac 21; GroicPorz t4; Ktoryby Celnik cło wybierał od Perfony duchowney álbo flácheckiey nád wolność pófpolitą UstPraw E2; SarnStat 318, 944; PowodPr 22.*

»*persona jawna [= urzędowa]*« (2): *Pifarz/ ieft perfoná iáwna/ godna/ przyfygą w Mieście obwiązána GroicPorz d3v, aa3v.*

»*persona krolewska*« [szyk 2:1] (3): *OrzRozm K2; BielKron 307; POzywa cię: iżeś ty zápomniawfzy dobrego obywatela [...] powinności/ mówił to álbo owo przeciw perfonie królewfkiey [contra personam nostram Regiam JanStat 539] SarnStat 141.*

»*persona ludzka*« = *persona hominum Vulg* (4): *Miftrzu wiemy ijzes práwdziwy/ a drógę bożą w práwdzie nauczáś nikogo fie nieboiątz/ bo nie patrzás na perfony ludlkie. OpecŻyw 75; KrowObr 201; Leop Matth 22/16; PejPos 250.*

»*personą [= osobiście] nieznamy [komu]*« (1): *Ia aczkolwiek perfoną niefnaiony W.M. [...] v myfl[i]lem ty male kxiązki [...] W.M. przipyfac SeklKat A3.*

»*osobliwa, prywatna persona*« (3:1): *Osobliwy záfy Lift ieft/ ktory od osobliwey Perfony/ nie iáwnego Pifárzá ręką bywa pifány/ iáko ieft Cyrograff/ Ausczug GroicPorz y3, y3, y3v; Zeydzie fie w Polźce priuatney perfonie przygánić etiam publicé Vrzędom/ Ziázdom/ Práwu/ y lámemu czáfem zwierzchniemu Pánu PowodPr 85.*

»*osobna [= poszczególna] persona*« = *singularis et privata persona JanStat* (3): *BartBydg 112; Bo świty Páweł żadnego listu do wfzytkich w obec nie pifał [...] ále niektore pifał do ofobnych kosciółow Pogáńfkich/ iáko do Rzymian/ do Korynthyán [...]. A niektore do ofobnych perfon: iáko do Tymotheufzá/ y do Tytuía WujNT 516; SarnStat 263.*

»persona sądow(n)a, sądowi przynależąca, do Sądu należąca, na sądzie siedząca« (8:5:1:1): PERfony Sądowi przynależące/ bes których Sąd być nie może/ ty ią: Sędzia/ Powod/ y łtroná obwiniona. *GroicPorz* b, C, b, b2 *żp*, dv, d3v (10); *UstPraw* C; Opifawfzy iedné perfony ładowé: drugié perfony do ładu przychodzące [...] opifuię *SarnStat* 716, 551, 553, 749.

»swą personą« = *osobiście* (1): Kurátoreš ámimarum iáko plebani/ áby fwą personą w kościelech bywáli *BielKron* 228v.

»persona świetcka« (2): iż ná przyłzłé czáfy ná vrzędý Kánclérzkié y Podkánclérzkié/ gdy będą wákowác/ [...] my y potomkowie náłzy ná ieden vrząd z tych dwu iedną perfonę duchowną/ á drugą świetcką przełóżyć mamy [*ad unum ex illis spiritualem personam; et ad aliud secularem JanStat* 288] *SarnStat* 318 [*idem*] 944.

Szereg: »persona, (i, a) osoba« [*szyk* 2:2] (4): *Mymer*¹ 3; *Leop Matth* 22/16; *Mącz* 293b; Duchá łwego świetego/ nie tylko ná łto y dwádziéšcia perfon/ y osob/ iáko ná poczátku/ ále y ná niezliczone mnoŃtwo [...] / inłzych czáłow *LatHar* 680.

Wyrażenia przyimkowe: »pod personą [*czyj*q]« = *biorąc kogoš za symbol* (2): pod perfonta [!] rodziczow/ rozumieią fię teŃ przełóžený/ duchowny/ yłwietczy/ naucziciele/ kaznodzieie [...] y yny przełóžený. *SeklKat* Hv; *GroicPorz* n4v.

»w [*ile*] person, w [*ilu*] personach« (5:1): Ia kom ya weczthernaszczye person dnya rocznego nyeprzyyechal szmyeczny luky pauezamy dogoszpody *ZapWar* 1503 nr 1927, 1503 nr 1925, 1926, 1508 nr 2047 [2 r.], 1514 nr 2150.

»w personie [*czyj*e]« = *w czyimš imieniu, zamiast kogoš* (3): *SarnUzn* B7; Bo ácz iełt iedyny Káplán Chryłtus ná náłzym ółtarzu/ y iedną ofiárą: chce/ áby byli łludzy: którzyby w perfonte iego/ mocą iego/ y łłowem iego/ ty vrzędý/ y tę iedną ofiárę łpráwowáli *BiałKat* 366; *CzechEp* 262.

»w personie [*czyj*e]« = *biorąc kogoš za symbol* (1): Y cy nimniey grzełzą ktorzy dufaią w łwey godnołcy/ [...] łamy fię włprawiedliwiałć/ takowe łyn boŃy okazał w perfonte pharizeułła ze niebędaych prołby wyłluchane. *SeklKat* T3.

»w personie [*czyj*e]« = *za czyimš pošrednictwem* (1): gdi cie rołgrzełzy maz łtemu wierzic/ iako by cię łam pan bog rołgrzełził wperfonte iego *SeklKat* X2v.

»w cudzej personie« = *podając się za kogoš innego* (1): Ktoby w cudzey Perfonte wyznawał v kłiąg álbo Prokurował/ to fáłz. *UstPraw* C3v.

»w personie włsnej, swej« [*w tym: swej włsnej* (1)] = *osobiście* [*szyk* 2:1] (2:2): Po czym włzytkim łam Antychriłt w perfonte łwey włafney ma fię okázác *WujNT* 837; *SarnStat* 425, 447.

»z persony, w personie« [*w tym: czyj*e] (18)] = *tak, jakby to mówił ktoš (przybierając formę gramatyczną włściwą okrešłonemu podmiotowi)* (12:9): O czym łwiatczy łwięty Biernát ij Anzelmus w perfonte iéy [*Panny Marii*] rzekątz: Patrzałam ná pana ij ná łyna mégo/ ná krzyŃu wıłłácęgo *OpecŃzyw* 188; *PatKaz I* 10v; Sądż mie [*Ps* 25/1]) to mowi prorok w perfonte pana Iefuła do boga otcza *WróbŃołt* H8v; W thym Pieni z perfonty włzelkiego człowieka łudu łtarego zakon u prołi prorok o przyłzcie ná łwiát łyna boŃe⁸⁰/ mieniácz iż nie mogł być pociełzon dla długiego czekania *WróbŃołt* aa2v, C3v [2 r.], M7v, O5, R8, T3 (15); Stworzmy człowieká ná podobiełstwo á ná wyobrázenie náłze. Tu iuŃ rozumiełz iż nie w iedney perfonte thy łłowá mówił. Bo mowi/ ná podobiełstwo á ná wyobrázenie

nálże. *RejPos* 149v, 149v [2 r.]; Przetoz Pácianus ftárodawny Doktor ták w perfonie Kátholiká mowi: Imię mi iest Chrześcijánin *WujNT* 444.

»[kto] z własnej persony« = *ktos jako taki* (1): Abowiem w ten czas Sędzia iest Perfoná iáwna/ ktoremu z włafney Perfony nie przynależy w oney spráwie nie wiedzieć *GroicPorz* aa3v.

a. Członek wyższej warstwy społecznej (4) : [Nie przyimie Bog perfony náprzećiwko vbogiemu [non accipiet Dominus personam in pauperem *Eccli* 35/16] *KsięgiEklez* L4.]

Wyrażenia: »osobliwa pęsona« (3): *KwiatKsiąż* K3; *Congiarium*, Dar/ [...] który król álbo xiążę ludziem/ álbo ofobliwym yakim perfonam dáye *Mącz* 63b, 205a.

»wasza wysoka persona« = *tytuł grzecznościowy* (1): nie miałem nic tákiego wáfley wyfokyey perfonye doftoynego. Przetoz miłofciwa gofpodze [...] przimi tego teraz ku czcy á flawy na potem twoyey/ Márchołtá *March¹Wiet* A2.

b. Osoba dramatu; histrio, mimus *Calag* (33) : Zywoť Iozepha [...] rozdzielony w rozmowach perfon *RejJóz kt*; *RejKupSekl* b4v; *RejKupSekl* a5, a7v; zem nieieť iako ieden ftych ktorzy Tragedie abo Comedie spráwuią i cudzą perfonę pod larwą abo małzkarą na się biorą *MurzHist* Q3v; *BielKom* B, D4v, G; *Atellaciae fabulae*. Wymysły álbo Komediye/ w których smiefzne á niefrómieźliwe perfony w wodzono. *Mącz* 19c; *Dramaticum carmen*. Rzecz którą perfony w komediey miedzi łobą rozmawiáya/ á nie poeta który komedią popifał. *Mącz* 95b, 61d, 110c, 437d; *KochOdpr* A3; *Calag* 109a; iż fię [*Historia o zmartwychwstaniu*] łzeroko rościágnęłá/ y ná ták wiele / bo wlytykich 35. Włázke/ gdzieby nie był doftátek ták wiela perfon/ tedy z Bifkupow/ z Piłatá/ ze trzech ftrozow y z Aptekarzá/ mogą być oycowie święci *MWilkHist* A2v; Część Trzećia. Perfony do niey. Piłax y z drugimi. *Annas*. *MWilkHist* C4, A2, A2v, Bv, C, D4, G3v, I2; *BielSjem* 3; *ZawJeft* 4; Akt Trzeći. Perfony Przyflufzáiace. *Dibidzban/ Lizyczop PaxLiz* C4, A4, B, B4, D4v; *RybWit* [A2].

W charakterystycznych połączeniach: persony (miedzy sobą) rozmawiające (mowiące, ktore z sobą rozmawiają) (10), *wwodzony; persony wwodzić; rozmowy person(y), wwodzenie*.

c. Postać literacka (2) : Iż Káltiglio piłáł ięzikim Włofkim/ á piłáł Włochom ktorich obyczáie fą od nálzych dáleko rozne. Otoż ktoby to był chciał ták práwie iáko ftoi przetłumáczáć/ perfony Włofkie/ ták męzczyzn/ iáko y białych głow/ záchowuiąc/ mogli by był podobno mądry vczynić temu dofyć/ ále ia proftak [...]. Przetoz nie tylko zániechałem imion Włofkich/ á włożyłem Polkie/ [...] ále też y wiele inych rzeczy wložyciem niechciał *Górndworz* Bv; *KochList* nlb 3.

2. Jedna z trzech osób Trójcy Świętej (457) : Ten błáť gállá flowa Ewangelyey świętey *Mat*. xxviii gdzie tam fą rozdzielone perfony/ Chrcząc wymię oyca/ y fyna y ducha świętego. *SeklKat* O4; *GrzegRóżn* H2; Ponieważ my pokázuiemy/ że iedny piłmá ták o Oycu iáko y o Sinie zaráz Duch święty przytacza. Oni mowią/ że to nie idzie zá tym/ iż gdy iedno piłmo y sentencia dwiemá perfonam bywa przyczytawaná/ áby ony dwie perfonie miály być ieden. *SarnUzn* E6, B5v [2 r.], B6v, B7, B7v, E6v [2 r.], F8v, H3v; *RejPosWiecz²* 94v; Cokolwiek ogułem o Bodze mówimy/ o wlytykich Perfonách rázem mówimy *BiałKat* c *marg*; Rozumiéyże iuz iedno być króleťtwo/ ieden Máieťtat/ Oycá y Syná nierozdzielny/ iáko y boťtwo ich iest nierozdzielne iftothą/ perfonami tylo rozdzieleni: to iest/ iż ón Ocieć/ á ón Syn/ y káżdá perfoná z ofobná práwy Bóg: y obie wfpół złączoné ieden nierozdzielny Bóg. *BiałKat* 183v, a4v; *KuczbKat* 15 [3 r.], 125; *SkarJedn* 286 [4 r.]; iż przez Bogá

rozumie tu ś. Páweł/ nie tylko oycá/ ále iftność bořtwá ktora ieřt wřzem perfonam řpolna *CzechEp* 312, 145 [2 r.], 181, 198, 222; niechay X.K. o duchu ś. iedną řentencykę/ z Ignácyuřá vkaře/ kędy by go/ ábo perfoną/ ábo Bogiem/ zwáć miał *NiemObr* 124, 138; *LatHar* 371, 372, 379 [2 r.]; *WujNT* 582; iř dořyc było ná on czás do zbáwienia ták Pogánom iáko y Zydom/ wierzyć w iednego Bogá/ bez wiadomořci o perfonách. *SkarKaz* 274b; (*marg*) Perfony fię nie mieřzáią. (-) Oćiec nie ieřt Synem/ Syn nie ieřt Oycem/ Duch ś. nie ieřt áni Synem áni Oycem. *SkarKaz* 276b, 274b, 275a [6 r.], 485a [3 r.], b, Ooooo.

persona czego (8): *CzechEp* 145; Bo iáko Dawid y krol nie řą dwie ořobie/ ále iedná ořobá: [...] Tá k teř iedná ieřt perfoná ábo ořobá Słowá y ćiałá/ chocia dwie rořne řą rzeczy ábo náture/ bořtwo Słowá/ á ćiało człowieká. *WujNT* 306. Cf »*persona* Trojce řwiętej«.

persona czyja [*w tym: G sb i pron* (31), *ai poss* (23)] (54): Ian ś. zátym oznáymuie rořnořć y rodzenie perfony iego [= *Chrystusa*] od Bogá Oycá etc. *CzechEp* 144. Cf *Wyrażenia*.

W połączeniach szeregowych (4): *SarnUzn* B; *KuczbKat* 15; Boć y oni [*trojbořanie*] dla tego te terminy/ Troyce řwiętej/ Perfony/ náture/ homouřii/ y tákowe inřze odrzucáią/ że ich iáwnie w Piřmie niemář. *WujJud* 173v; *WujNT* 735.

W przeciwstawieniach: »*persona*(-y) ... is(t)nořć (*a. istotnořć*) (29), bořtwo (5), jednořć bořwa (*a. boska*) (3), natura (2), podstać« (40): *SeklKat* N4v, O, P4v; Iedná ieřt Iftnořć á trzy Perfony. *GrzegRóżn* H2; *SarnUzn* B3, B5v [3 r.], Fv, Hv; *RejAp* 182v; *RejPos* 151; Bóg Oćiec/ y Bóg Syn/ iedno řą/ nie z iednoczeniem Perfony/ ále ziednoczeniem y złączeniem ifnořci. *BiałKat* b2v; *KuczbKat* 15; Twirdziř w Bořkiej náture być ták záwřdy wieczne/ Trzy perfony/ á iednořć Bořką w nichże znáiąc *RejZwierc* 266v; iř tá m S. oycowie [...] dwie náture w Chryřtuřie rořne y rozdzielne wyználi: nie mogli tego poiąć co perfoná á co náture. *SkarJedn* 305, 314; *Skarřyw* 385; *CzechEp* 34, 69 [2 r.], 70, 145 *marg*, 146 [2 r.] (11); *NiemObr* 122 [2 r.], 142 [2 r.]; Acześ ty ieřt w Perfonách troiákim/ A wřzákeř w podřtáci iednym BOgiem *ArtKanc* I10v, I6; *WujNT* Xxxxx2v; O trzech perfonách á iednym bořtwie dziřieyřa Ewángelia. *SkarKaz* 275a *marg*, 275a, 276b, Oooo2a.

W porównaniu (1): Bo Iftnořć [...] ma řie iáko Słończe w zupełnořci/ ále Perfoná iáko by onego řłońcá iáłnořć/ goráçořć/ y řamo *centrum* áłbo *difcus Solis*. *SarnUzn* B5v.

Wyrażenia: »Bog w personie« (1): iř Pan Ieřus Chriřtus ieřt řtworzyćcielem wřzyřtkich ániołow/ Bogiem w perfonie *WujNT* 693.

»(jeden(-a, -o) *a. jedyne*) Bog (Istnořć) (*a. (boska) Istnořć, a. Bostwo, a. jedynořć Bostwa*) we trzech personach, ze trzech person, ze trzemi personami« [*szyk* 23:1] (22:1:1): ná drugich mieyřcách bronie iedno⁹⁰ Bogá Iftnořci we trzech Perfonách/ ábo trzech Perfon w iednym Bogu *GrzegRóżn* I2, D [2 r.], D4, D4v [2 r.], H2 [3 r.], H3 [2 r.], Iv, Kv [2 r.]; *RejPos* 148 [2 r.], 149v *marg*; řłowo Imię [...] znáczy Bořką iftnořć/ řiłę/ y moc/ ktora y iedná y tář ieřt we trzech perfonách. *KuczbKat* 125; *Skarřyw* 258; iř do kilku řet lat po Chriřtuřie pánu/ oni Oycowie pierwfzy/ nigdy o iednym Bogu/ ze trzech perfon/ áni wierzyli/ áni wyznawáli *NiemObr* 127; y ten řam ieřt bog Chriřćijáńki/ Bog ieden w trzech perfonách/ Oćiec/ Syn y Duch ś. *SkarKaz* 276a, 274a *marg*, 516a, Ooooo.

»*persona boska* (*a. bořa*), *bostwa*, *Boga*« [*szyk* 14:14] (18:8:2): *SeklKat* P3; coř to zá Bog ieřt táki niezmieryny/ W kthorym Oćiec iá k włáłnořć iáka ieřt zámkniony? Toć thedy iuř ná zowá Oycá

Kryftowego/ Perfoną Bogá pewnie nam nieznáio⁸⁰. *GrzegRóżn* N4; *RejAp* BB7v; *RejPos* 149 [2 r.], 150v [2 r.], 151 [2 r.]; *KuczBKat* 125; *SkarŻyw* 2; Ten przy oftáteczney wieczery obiecował Duchá S. y od Oycá/ y od íamego siebie: dofyć wyraźnie trzy Bofkie perfony myśli náłzey przekládáiąc. *LatHar* 376, 165 *marg*, 322, 329, 371 *marg*, 375 [2 r.], 376 [3 r.], 379; *WujNT* 582, 827; *SkarKaz* 161a, 204b, 516a, 579a.

»(trzy) persony (a. trójakość person) w (jednym) bóstwie, w (jednym) Bogu« [szyk 18:9] (20:7): *GrzegRóżn* D4, D4v, H2 [3 r.], H3, I2, Kv; *BiałKat* c3v; Perfon w Bołtwie liczbá y rozdział. *KuczBKat* 15 *marg*, 15; *WujNT* 67, 582 *marg*, 649, 850, Cccccc2v; iefli trzech perfon w bołtwie nie wierzą/ pewnie nie w tego Bogá wierzą co ítworzył niebo y ziemię. *SkarKaz* 274a, 274b [3 r.], 275a, b, 276a [2 r.], 485b, Ooooo [2 r.].

»persona Ducha Świętego« (2): *SeklWyzn* B; Abowiem infza íeft perfoná Oycowfka/ infza Synowfka/ infza Ducha S. *LatHar* 371.

»istotna persona« [szyk 2:1] (3): Duch święty íeft Bóg. [...] Ieden y íedná ítotna Perfoná. *BiałKat* c3v, 181, 201.

»persona (Pana) Krystusowa, Jezu Krysta« [szyk 5:1] (5:1): *SarnUzn* B6v, B7, F4; íż kiedy íuż Pan Chriřtus vmárl/ duřza íego do Piekłá zítápiłá/ y táb byłá ták dłuęo/ poki cíáło íego w grobie leżáło. [...] Tymi teź łowy łpołem tho wyznawamy/ íż íednáź Páná Chriřtułowá perfoná/ íednego czáfu/ y w Piekle byłá/ y w grobie leżáłá. *KuczBKat* 45; *SkarJedn* 315; *WujNT* 746.

»persona (Boga) Ojca, Ojcowska (a. Ojcowa)« (7:6): *SeklWyzn* B; *SarnUzn* E2, G; *KuczBKat* 15; *CzechEp* 144, 146 [2 r.], 264; *LatHar* 371; Bo tymi łowy (iáko y onymi/ Ia y Oćiec íeřteřmy íedno) wyráził nam y różność perfon Oycá y Syná/ przećiw Sábellianom; y íedność Bořtwá/ przećiw Arianom. *WujNT* 365, 305 *marg*; *PowodPr* 33; *SkarKaz* 485b.

»osobliwa persona; w personie osobny« (1): *SeklKat* P3; Syn Boży wieczyřty/ [...] W perfonie ofobny/ będąc Oycu rowny/ wřzákźe ták przedřię chćiał/ áby řię słuęá sřtał *ArtKanc* A11v.

»pierwsza persona« = *Bóg Ojciec* [szyk 3:1] (4): Bo co powiedamy że Oćiec íeft pierwrřzú perfoná/ nie ták to rozumieć mamy/ iákoby w Troycy było co pierwrřzego áłbo pořłedniego *KuczBKat* 15, 15 [2 r.]; *CzechEp* 146.

»persona Syna, Synow(sk)a, Syn« (10:3:1): *SeklWyzn* b; *GrzegRóżn* K4; że tego nie mamy rozumieć/ żeby řie ířtność z ířtnoći miáłá rodzić/ áłbo *Iehoua ex Iehoua*. Ale perfoná Synowá s perfony áłbo podřtáci Oycowfkiey. *SarnUzn* E2; *SkarJedn* 315; *SkarŻyw* 320; tedy tego niewiem/ áby to kto mowić mogł/ żeby ten řyn perfoná/ z ířtnoći Oycowfkiey mogł być vrodzony: poniewáź íedná íeft obudwu ířtność *CzechEp* 146, 146, 182; *ArtKanc* A12v; *LatHar* 371; *WujNT* 305, 346, 365; *SkarKaz* 485b.

»trojaki, troisty w personie(-ach); trojakość person« [szyk 16:4] (12:1;7): wierzę w íednego boga [...]. Tegoź wierzę być troiakięo w perfonach/ oicza/ Syna/ y Ducha řwiętego/ íednym bogiem być w ířnoći *SeklWyzn* B; *SeklKat* N4v, O, P4v; Táb ían řwięty wyřławiwrřzy troiákość perfon Bořtwá wiekuiřtego pod íedinnnoćiá zákrytego/ wyřławia íuż potym z ofobná człowieczeńřthwo Páná náłzego *RejAp* BB7v, 182v; *RejPos* 149 [2 r.]; gdyź o tymźe mowíác/ do ktoreęo cí trzyę krolowie dáry

przynieli. Zowie zaś troiŕtym w perŕonách/ á w iŕtnoŕci iedynym. *CzechEp* 70, 69 [2 r.], 70, 272; *CzechEP*Orz *3; *NiemObr* 122 [2 r.]; *ArtKanc* I6, I10v; *WujNT* 850, Xxxxx 2v.

»persona Trojce Œwiętej, w Trojcy« [szyk 7:2] (6:3): *SeklKat* O2, O3v, P2, P2v; *BiałKat* c3v; *KuczbKat* 65, 80; wierzę/ y chwale [!] y wielbię iednę perŕonę Troyce S. Páná náŕzego Iezufa Chryŕtuŕa *SkarŒyw* 172; *CzechEp* 224.

»trzecia persona« = *Duch Œwięty* (10): Wierzę teŕ w ducha Œwiętego/ y tegoŕ wyznawam być trzecią perŕoną/ od oicza/ y od Syna pochodzącą *SeklWyzn* Bv; *SeklKat* P2, P2v, P3; *SarnUzn* E4v; *RejPos* 150v [2 r.]; *BiałKat* c3v; *KuczbKat* 65, *LatHar* 379.

»trzy persony« (141): *SeklWyzn* B; A yŕ ŕá trzy perŕony á ieden bog dowiec tego ŕpyŕma Œwiętego? (-) Ociec/ ŕyn/ y duch Œwięty/ ty trzi perŕony ieden ŕá j. v ŕána Œwiętego v. cap. *SeklKat* P2, D3, P4v; *GrzegRóżn* D, D4, D4v [7 r.], H2 [6 r.], H3 [5 r.], I2, Kv; *SarnUzn* B3 [2 r.], B4, B4v, B6, B7v (19); *RejPos* 148v, 150v, 151 [4 r.]; *BiałKat* 201; *KuczbKat* 9, 15 [3 r.], 80, 365; *RejŒwierc* 9v, 266v; *WujJud* b4v, 43v; *WujJudConf* 22; *CzechRozm* 15v [2 r.]; *SkarJedn* 314; *CzechEp* 34, 145, 174, 220, 225, 227 [2 r.]; Poniewaŕ bowiem wyznawáią: iŕ Márya Bogá doŕkonálego vrodŕiŕá: á to imię Bog/ v nich zámyka w ŕobie trzy perŕony. Muŕzą podobno/ wedle oney dawney pioŕneczki/ Máryą/ mátką troyce ŕ. názwáć. *NiemObr* 137, 122, 126, 142 [2 r.]; *WSzechmogący ŕtworŕycielu* [...]. Trzecheŕ Perŕon, ieden w Boŕtwie *ArtKanc* I2v; ábychmy iednemu BOgu w Troy/ á Trojcy w iednoŕci pokłon czynili. (*marg*) Trojcy/ to ielth/ trzem perŕonom. (-) *LatHar* 371; A w tey Trojcy nie máŕz nic pierwŕzego/ áni poŕlednieyŕzego: [...] ále wŕŕyŕtkie trzy perŕony/ ŕpołwieczne ŕá y ŕpołrowne. *LatHar* 373, 165 *marg*, 371 *marg*, 372 *marg*, 375, 376 [3 r.], 377, 379; *WujNT* 649, 827; Izáiaŕz widziaŕ Bogá tego prawdŕiwego/ nie bez oznaymienia trzech perŕon/ gdy Cherubinowie woŕáią trzy kroć miánuiąc/ ŕwięty/ ŕwięty/ ŕwięty Pan zaŕtępow. dáiąc znác o trzech w iednym boŕtwie. *SkarKaz* 274b; A z ŕtrony Œydow dŕiwnie do wiela bogow ŕkłonnych/ byŕo bárzo niebeŕpieczno o trzech im perŕonách w boŕtwie powiáádć. *SkarKaz* 274b, 274a [2 r.], b [2 r.], 275a [2 r.], b, 276a [2 r.] (14). *Cf* »Bog w trzech personach«, »trzy persony w jednej istoŕci«, »w trzech personach«.

»trzy persony w jednej (a. boskiej) istoŕci, jednej istoŕci, jednoistne; jedna istoŕć trzech person« (5:1:1;1): *GrzegRóżn* D4v, H2 [3 r.]; Nie ták ŕie dzieie v Bogá nie/ gdzie trzy perŕony iednoŕtne/ iedną chwałą theŕ ŕpolnie mamy chwalić ná wieki. *SarnUzn* H4v, E5v; *BiałKaz* F2; Syn Boŕy [...]: Bog ieden z oycem: ábo/ Ociec/ ŕyn/ duch ŕ. trzy perŕony w iedney iŕtnoŕci: á oguŕem mowiác: Bog w troycy iedyny *NiemObr* 95.

»wtora, druga persona« = *Chryŕtus* [szyk 7:1] (7:1): [zŕle uczynki przeciw wierze:] Trzimać z Serwetem heretikiem nie bic Chriŕtuŕŕa wtorą perŕoną przed przyęcim náŕię człowieczeŕŕtwa. *SeklKat* O3v, O2, O3, P; *SarnUzn* Fv, Hv; *BiałKat* 181; *NiemObr* 136.

Szeregi: »persona i bostwo« (3): A o wŕŕyŕkich trzech perŕonách y o iednym boŕtwie/ w dŕiŕieyŕzey Ewángeliey tenŕe doŕkonáły miŕtrŕ náŕz oznaymiŕ/ mowiác: Náuczaycie wŕŕyŕtki narody/ chrzcząc ie w imię Oycá y Syná y Duchá ŕ. *SkarKaz* 275a, 276b, 484a. [*Ponadto w przeciwŕstawieniach* 5 r.]

»istoŕć, (ani, i) persona« (3): Przed Concilium Niceŕŕkim y przed kácerŕtwem Arryufowym/ nie trzeba byŕo áni wŕywano w Koŕŕciele tych terminow/ homouŕii y Coⁿŕubŕtántiáŕlatis/ to ielŕ

iedneyá albo społęczney iftności/ perfony/ etc. *WujJud* 174; *CzechEp* 70; *NiemObr* 126. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r., w przeciwstawieniach 29 r.*]

»persona a(1)bo osoba« [szyk 7:1] (8): ktorzygo [*Syna Bożego*] vtzą y powiedáią być álbó tylko tżłowiekiem/ álbó tylko Bogiem/ á nie tżłowiekiem y Bogiem w iedney ołobie álbó perfonie. *KrowObr* 185v; *KuczbKat* 15; *WujJud* b4v, 43v; *WujJudConf* 22; *LatHar* 376; *WujNT* 306, 827.

»persona, (albo) podstać« [szyk 1:1] (2): żeć iefth ieden Bog práwy iedney podłtháci/ iedney perfony. *SarnUzn* B2v, E2. [*Ponadto w przeciwstawieniach 2 r.*]

Wyrażenie przyimkowe: »w personach(-ie)« (40): A ktorzyž infzy może być Bog obrotny ktorzy fię ták odmienia? iż cżałem iefth tym á cżałem owym/ cżałem w Perfonách/ cżałem záfię Perfony w nim *GrzegRóżn* Kv, I2. Cf »Bog w personie«, »w personie osobny«, »trojaki w personie«.

~ *Wyrażenie*: »we trzech personach« (23): gdyż Wiárá Chrześcijánfka/ we trzech perfonach/ iednę wieczność/ y ieden Mágefát chwały wyznawa. *KuczbKat* 15. Cf »Bog we trzech personach«. ~

W przen (2) : że fię to pokázowác będzie/ iż łamemu tylko BOgu Oycu to wżytko włáfnie [...] náleży: co on [*ksiądz Powodowski*] ná iednę iftność/ y ná iey też trzy ołoby/ ktore ogułem Troycą názywa [...] wkłáda: z Bogá iedynego [...] to gwałtownie zdzieráiąc/ á infze w to perfony obłócząc. *CzechEp* 236, 222 marg.

a. *Jako termin z zakresu chrystologii, oznaczający według teologii katolickiej jedność natury ludzkiej z boską osobą, Chrystusa* (45) : iż oná perfoná ktorey to prawdźiwie przypifuiemy/ wełpołek y Bogiem dołkonáłym/ y Człowiekiem dołkonáłym byłá. *KuczbKat* 40; Ná ktorym [*synodzie w Efezie*] potępiony iefth Neftor Cárogrocki Pátryárchá/ ktorzy dzielił Perfonę w Chryftušie *SkarJedn* [A*2]v; *ReszPrz* 78; *ArtKanc* A11v; *SkarKaz* Oooo2a.

persona czyja [w tym: *ai poss* (3), *G sb i pron* (2), *pron poss* (1)] (6): *SarnUzn* F4v; iż Pan Iefus Chriřtus przyłzedł w ćiele: To iefth/ iż łłowo Boże przyięło prawdźiwie ćiáło w iedność łwey perfony *WujNT* 825; [*SkarKaz* 535b]. Cf »persona boska, Boga«.

W przeciwstawieniu: »natura ... persona« (1): iż náturá/ od onych Oycow opiána/ nie náturá/ ále perfoná ráczey názwána być miáła rć. Wolał tedy ták wyznác: Iż łyn Boży przedwieczny/ złączywłzy fię z człowiekiem/ odmienił człowieczeńftwo w bořtvo *NiemObr* 139.

Wyrażenia: »persona boska, Boga« (3:1): *PatKaz III* 98; iż w Chriřtušie náturá/ y perfoná Boska cáło zořtály: iedno iż człowieczeńftwem/ iákoby nie iáką pořtáwą zwierzchnią/ były nákryte *CzechEp* 142, 147 marg; *LatHar* 262.

»dwie personie(-y)« (4): ktorzy [*Nestor carogrodzki patryjarcha*] dwie perfonie kłádl w Pánu náłzym Iezušie/ á innego czynił z Máryey narodzonego/ á innego z oycá przed wieki *SkarJedn* 305, 315; *CzechEp* 247; *WujNT* 305.

»jedna persona; jedność persony« [o *dwu naturach Chrystusa*] (26;4): wktorym [*Krystusie*] to troye czyáło duřła bořtvo zefzłó fią wyedną perfoną wzyuoczye maryey panny *PatKaz III* 104, 98; *GrzegRóżn* C4; *SarnUzn* E5, E5v, F4v; że Pan Kryřtus iefth Bog y człowiek prawdźiwy/ w iedney perfonie/ á to dwoie łpołu złączáiąc/ iefth ieden Kryřtus *RejPosWiecz*² 91, 91, 91v, 94v [2 r.]; *KuczbKat* 30 [2 r.]; *WujJud* 45, 45v; *WujJudConf* 254v; *SkarŻyw* 318, 320 marg; *CzechEp* 147, 320, 347, 348; *NiemObr* 139, 140; Adamus Pařtoris/ temu fię fniło: iż iáko P. Chryřtus iedna tylko perfoná/ ták też

tylko iednę náturę ná łobie miał. *ReszPrz* 80; *LatHar* 262; Prawdziwe bořtwo/ gdy powiáda/ że y z niebá sřtąpił/ y ieřt w niebie. Y złączenie Bořtwá z człowieczeńřtwem w iedność perfony: kiedy mowi/ iż Syn człowieczy ieřt w niebie. *WujNT* 314, 481 *marg*, 724, 825.

Szeregi: »człowiek abo persona« (5): áni łam thylko łczyry człowiek ieřt Synem Bořym/ bo nie przez człowieka tylko ábo przez perfonę tylko řtworzone łá wřzytki rzeczy/ ále przez łowo Boże/ Syná Bořego z iednego Bogá Oycá Bogá vrodzonego/ ktory łię potym łtał ciáłem *GrzegRóżn* C4, B2v, C2v, C4 [2 r.].

»persona i (a) natura« [szyk 2:2] (4): o Dwu náturách á iedney perfonie w Chryřtuřie *SkarŻyw* 320 *marg*; *CzechEp* 142, 247; *NiemObr* 140.

b. *Przedmiot dyskusji teologicznych, w których kwestionowany jest przez innowierców jednoznaczny sens pojęcia osoby boskiej* (95) : Abowiem nie łamegoć łebie vrodził Oćiec/ áni Kryřtus ieřt łwoim Synem/ ále Bořym łynem/ Ani ieřt perfoná perfony ábo wzgląd względu/ ále Syn Boży włáśnie y prawdziwie Bog z Bogá Oycá vrodzony *GrzegRóżn* B2; Co teř ieřt v nich perfoná/ ieřcže nic pewnego w thym nie pořtánowali ci Bábitońcy Miřtrzowie *GrzegRóżn* H2v; v nich Kryřtus ieřt Synem oycowłkim á nie Bořym/ [...] bo Bog nie rodzi iedno Perfoná/ to ieřt Oćiec/ bo v nich inřzy ieřt Bog/ á inřzy Oćiec/ á nam tho ieden ieřt nie rozdzielony řadnym punctem. *GrzegRóżn* L4, B2, B3 [2 r.], B3v, B4, Cv [2 r.] (32); A iže ty Podřtáty zowiemy Perfonámi/ y toć nie tylko Tertulianem/ Hiláriuřem/ [...] ále theř y piřmem łwięthym dowieř łie moře. *SarnUzn* B6v; že Perfoná tho łowo łepiej w łobye nierówny wyraża to rozeznánie Perfon á niřeli bytnořć. *SarnUzn* B7, B6v [2 r.], B7 [3 r.], H2v, H6; *CzechRozm* 17v, 19; Ieřli by iá zás vrodzić mogłá perfoná/ á oná teř ieřt tákže perfoná/ á byłaby tá perfoná rzeczą łkutečną przez łię będącá/ takže y trzecia/ tedy teř z tego niewiem iáko wynidá/ žeby nie musieli być trzy Bogowie *CzechEp* 145, 145 [2 r.], 146 [4 r.], 180, 181; *NiemObr* 141.

W połączeniach szeregowych (13): O łřtnořciách/ Perfonách/ Względách/ Włánořciách/ dopuřmy łię wáđzić Sofiřtam *GrzegRóżn* L4v, E3v, I4; Abowiem ty wřzytki łowá y łřtnořć/ y Perfoná/ y Troycá łá *substantiua*. Ale *tria* y to łowo *funt/ adiectiue* łie máią. *SarnUzn* Cv, B2; iż Troyce/ łřtnořci/ perfon/ dziećiokrzczeńřtwá etc w piřmie ř. nowe⁸⁰ przymierza nie mář. Ale to wřzytko łá wymyřły Antychriřtowłkie/ Kátholiki X.K. Rzymłkiey. *CzechEp* 361, 70, 85, 186, 234 [2 r.], 276; Był nie máły łpor/ y o ty łowá *Substantia, hypostafis*, ábo *perфона*. Bo iedni byli/ ktorzy trzy łubřtáncye w iednym Bořtwie wyznawáli/ vřywájąc łłowká *substantia* miářto perfony *NiemObr* 141.

W przeciwstawieniu: »is(t)nořć ... persona« (8): *GrzegRóżn* [L2]v [2 r.]; *SarnUzn* B4v, C4, C6v, G4; Kto perfonę rodzi oćieci iáko perfoná, czyli iáko istnořć. *CzechEp* 145 *marg*, 69.

Wyrażenia: »boża persona« (1): ná iednym teř do niego [*Boga*] pořredniku człowieku Iežuřie Chriřtuřie/ przeřtawamy: á tey wielkořci Bogow/ ábo Bořych perfon/ ták y owák łię odmieniáiących/ y doległoci y przypadki ćierpiących nie znamy *CzechEp* 214.

»jedna persona« (2): thák že Oćiec s łwym Synem miłym áłbo s łwą Mądrořciá/ y z [...] Duchem łwięthym/ łá iednym wiernym á wiecznym Bogiem: nie w iedney perfonie/ boby to ná Sábelliuřzá pořřło/ ále w iedney náturze áłbo łřtnořci/ ábowiem to ieřt náuká Kořciołá Bořego. *SarnUzn* B4v, E6v.

»trzy osoby« (5): w drugich są trzy substancje/ albo bytności/ a drudzy to świętokrąctwem^m zowią/ drugim trzy Persony są trzy subiecta supposita indiuidua (wyłóż ktho ia nie wiem) a wżakoż nie substancjalna. *GrzegRóżn* H2v, F2. Cf *Wyrażenia przyimkowe*.

Szeregi: »(ab) is(t)ność albo (i) persona« (7): A nie będziem ich tu pytać albo o Iftność albo o persony/ o ktore się ielzcie łami nie zgodzili *GrzegRóżn* Bv, A4v, E2v, H3 [2 r.], Iv, [L2]v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 8 r., w przeciwstawieniu 8 r.*]

»persony i jedność bostwa« (1): A ten Elochim cielec przy małej y wielkiej liczbie ftoi. [...] Przetoz ten cielec z małą liczbą złączony iedną osobę Boską znaczy y nią ielt/ a gdy zaś wielką liczbę ma przy sobie/ tedy też ma y person wiele w sobie/ a tak się ty persony y ta jedność Bostwá y w ciełcu nayduie. *CzechRozm* 17v.

»persona albo (to jest) rzecz przez się będąca« (3): *CzechEp* 145 [2 r.]; Aci goniwiatrowie tegoż Duchá s. przą/ bydź nietylko Bogiem/ ale ani personą albo rzeczą przez się będącą: ale tylko darem Bożym/ a boday nie wiatrem. *PowodPr* 34.

Wyrażenia przyimkowe: »o trzech personach« (1): Zydowie/ Machomethowie/ thego iednego bogá Oycá Pána Krytułowego nie chcą/ a tak y Syná zárzucáią/ bo to przy iednego Bogá Oycá/ przy też y iednego Syná Bożego. Takci przed tym Bog Báál/ Moloch/ Beethfegor/ Aftároth/ Bog Wáłentego/ Bythus/ y Antykrytów Bog Iftność/ Ieden Troy o trzech personách. *GrzegRóżn* M4.

»w personach(-ie)« (5): Nie obiawił się tu przy krzcie Krytułowym/ żaden Bog Elsentia/ albo Iftność/ albo w Iftności/ albo w iákich personách/ albo iáki Bog troiáki/ albo nie wyrzeczony. *GrzegRóżn* A4v, E2v, Iv.

~ *Wyrażenie*: »we trzech personach« (2): Pothym [*upuścili sofiści*] iednego Bogá we Trzech Personách/ gdyż ani Ociec ielt we Trzech Personách/ ani Syn/ ani Duch S. y owżem ielli zmieszalż tych Trzech w iednego Bogá/ iáko Sábelliusz wczynił/ tedy ten Ieden Bog Ociec/ Syn y Duch S. nie ielt w żadney Troycy *GrzegRóżn* Kv, K2v. ~

3. *Figura biblijna, tj. znaczenie niektórych fragmentów Starego Testamentu, które w perspektywie prorockiej wskazują na rzeczywistość realizowaną w Nowym Testamencie [czyja]* (3) : iż gdy Moizelż piłże/ że to nasienie miało zetrzeć głowę szatánką/ przez to bez wątpienia dawa znać w oneyże iego personie prawdziwe bostwo iego. *CzechEp* 294.

Wyrażenie: »persona Pana Krystusowa, Krysta Pana« (1:1): Pálalm LXXV. [...] Włafnie w tym Pálalmie personá Kriřtá Pána ielt wyrázoná. *LubPs* R3v, O4.

4. *Postać, kształt, wygląd zewnętrzny, forma; persona Calep* (15) : Dármo się ze mnie [*brzydkiego Ezopa*] śmieiecie/ [...] Boć nie trzeba ná twarz pátrzyć Ale rozum w mężu baczyć: Acz personá nie poczciwa/ Częstkroć rádá pod nią bywa. *BierEz* E4v; [*Sybilla*] chodziła w złotym odzyeniu świetlny/ wdzięczney y cudney persony *BielKron* 132v, 52v; *Calep* 790b; *SkarKaz* 485a.

a. *Kształt człowieczy, w który wcielił się Chrystus* (5) : przetołch naperfonye bylczy iefus ku matcze podobny *PatKaz II* 41; *CzechEp* 148 marg.

persona czego (1): iako pan Iezus/ aczkoli ielłcze dzieciátko/ a włfakoż tak się ijm ftále postawil/ ij łalkawie się przyjął/ iż onij kochaiątz się w personie ięgu święte^{so} człowieczeństwa tako wnątrzy^m

iako zewnętrzny^m okiem napatrzatż sie go niemogli/ bo [...] náfliczniefy był tudnoćij nad fyny ludfkiemi. *OpecŻyw* 25.

Zwrot: »wziąć na się personę [czyj]« (1): ktory [*Syn Boży*] wziął na się perfonę flugi/ oto cirpi za náfie zloći *OpecŻyw* 134v.

Szereg: »suppositum abo persona« (1): że onemu człowieczeńftwu Pána Chriftofowemu [...] nie było potrzebá wáfnego *fuppoftum*/ ábo perfony/ bez ktorey człowieczeńftwo infzych ludzi być nie może. *CzechEp* 148.

b. Postać, w jakiej ukazuje się bóstwo (5) :

Zwrot: »wziąć personę [czyj]« (1): [*Anioł Gabriel*] (wziął perfonę mlodzieńtza pięknego) w ocemgnieniu przed paⁿną w iey celli ftanął *OpecŻyw* 8.

Wyrażenie przyimkowe: »w personie« [*w tym: kogo, czego (2), jakiej (2)*] (4): *TarDuch* B2; Połłał Pan Bog do niego Anioła Gábryelá w perfonie mlodzyeńcá *BielKron* 97; czemu tákże Oyczá y Duchá s. bythność ktora sie też raz w perfonie Anyelfkiey/ álbo też gołębiczey pokázowálá zwác nie mam? *SarnUzn* B7; *SkarKaz* 274a.

Synonimy: **1.** człowiek, osoba; **2.** osoba, podstać; **4.** figura, forma, kształt, osoba, podobieństwo, postać, postawa, wyobrażenie.

IG, ZCh